

עירובין סט

פרשת בראשית

משה שווערד

1. רש"ש מסכת עירובין דף סח עמוד ב

גמרא ומעשה כו' שהיה דר עם ר"ג כו' וא"ל ר"ג כו'. צ"ל רשב"ג תחת ר"ג והוא אביו של ר"ג דיבנה ע"י מהרש"א ולג"י שלפנינו י"ל דזה היה מעשה אחרת בר"ג גופיה:

2. יד בנימין

אבל דעת הטור סי' שפ"א דמהניא אפי' מצעו"י, ויעו"י צנ"ח שמפרש כן גם דעת רש"י ז"ל ודלא כהמחבר צעו"ע שם שכו' להדיא דלרש"י לא מהניא אלא"כ החזיקו משמשיכה, ואולם כבר הביא צביאוו"ל שם צסם האחרונים שדוחים דברי הצ"ח יעו"י"ש דיש להחמיר כדי רש"י שכן כ' גם רבינו יונתן והריטב"א ז"ל ושכ"מ מהמוד"ה והול"א וכמש"כ צס"י "בית מאיר".

ברש"י ד"ה והול"א את הכלים והחזיקו צמזו כו' וכסקדש היום עסקי' דחוקה דמצעו"י לא מוכחא וכו', וכן נקט הריטב"א צסו"י דחוקה דמצעו"י לא מהניא.

ויעו"י"ש עוד צנה"ל לדעת רש"י הדבר פשוט דלא מיקרי חזקה אלא צהכנסה והול"א שהם דברים האסורים בלא ציטול וכמו שמבואר בתוס' וצריטב"א (וכמו שהבאנו בגמ'), אבל לדעת הטור דמהני חזקה אף מצעו"י אפשר לדדי' מהניא חזקה ע"י ההשתמשות בחצר גופי' אף שלא הול"א והכניס וכמו צשאר חזקות דעלמא, וסיים דמ"מ אינו מוכרח.

3. תוספות מסכת עירובין דף סח עמוד ב

והוציא מה שאתם מוציאין והכניסו מה כו' - פירוש או הכניסו דבחד מינייהו הוי חזקה כשעושה דבר שהיה נאסר בלא ציטול והא דקתני בסמוך מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד אוסר לאו דוקא הוציא אלא אפילו הכניס.

4. יד בנימין

שם בגמ', מהרו והול"א מה שאתם מוציאין והכניסו מה שאתם מכניסין, נקט הול"א והכנסה שהם דברים שהיו נאסרין בלא ציטול צסתם חזקה ע"י השתמשות בחצר לחודי' לא מהניא, וכ"מ מלשון התוס' ד"ה והול"א, ועי' מה שהבאנו צרש"י ד"ה והול"א.

5. שערים מצויינים בהלכה

מהרר והוציאו מה שאתם מוציאים והכניסו מה שאתם מכניסים. פירשו התוס', דאין צריכין לעשות הכל מה שצריך להם, אלא הפירוש כאן משום שצריך שיעשו איזה חזקה, אמר להם שיעשו איזה מהם הוצאה או הכנסה, וכן הא דקתני לעיל מי שנתן רשותו והוציא אוסר, לאו דוקא, אלא ה"ה הכנסה. וכן פירש בחי' הריטב"א, דחזקה דכאן אינו חזקה ממש, דלקנות צריך נעל גדר או פרץ כדאיתא במס' ב"ב (מב.). ועי' בגמ' לעיל (כה.) האי מאן דשדו ליפתא בנכסי גר לא קנה, וכן ההוא איתתא דעבדא מחיצה ע"ג מחיצה בנכסי הגר לא קנאה, וכאן מקילין בפעולה קלה בלי שום קנין. ועי' בתוס' לעיל (סו. ד"ה יפה עשיתם ששכרתם) דשכירה זו מותר אפי' בשבת, דאינו אלא להתיר הטלטול, וה"ג דכוותיה.

6. רש"י מסכת עירובין דף סט עמוד א

במזיד אין יכול לבטל – [1] קסבר ר' יהודה: מחלל שבת אין יכול לבטל בלא שכירות.

7. תוספות מסכת עירובין דף סט עמוד א

הוציא בין בשוגג בין במזיד יכול לבטל - פירש בקונט' אע"ג דמומר הוא לחלל שבת יכול לבטל ר' יהודה אומר במזיד אינו יכול לבטל קסבר מומר לחלל שבת אינו יכול לבטל בלא שכירות ומדתולה טעם בקונטרס משום מומר צריך לומר דבפרהסיא קאמר ... [2] ומפרש ר"י דהכא לאו מטעם מומר קאמר דמומר לא שייך אלא באדם הרגיל לחלל שבתות ואינו נזהר כלל אבל הכא לא ברגיל איירי אלא שבמקרה בעלמא אירע כך שהוציא שהיה דחוק לפי שעה ואם בשבת שעברה עשה כן אפי' במזיד לא היה מזיק כלום אפי' לר' יהודה דלאו מומר הוא כדפירשתי אלא דוקא בשבת זו דמאחר שהחזיק ברשותו אינו יכול לבטל כמו החזיק אחר ביטול דאין יכול עוד לבטל ור"מ סבר דיכול לבטל משום דלא חשיב מחזיק כיון שאחר הנתינה לא החזיק.

8. יד בנימין

בתוס' ד"ה הוציא כו' ומפרש ר"י דהכא לאו מטעם מומר קאמר כו' אלא שבמקרה בעלמא אירע כך שהוציא שהי' דחוק לפי שעה כו' דמאחר שהחזיק ברשותו אינו יכול לבטל כמו החזיק אחר ביטול וכו' עכ"ל. פי' דכמו שהחזיק אחר הביטול דאוסר משום שנראה כחוזר ומבטל הביטול ה"ג במחזיק קודם ביטול כמתני' דהכא "עד שלא נתן רשותו הוציא" נמי מגלה דעתו שהביטול שיעשה אח"כ לא כלום הוא וכדאסברה לן בריטב"א דע"י שהחזיק הוי כמוסר מודעה שהביטול שיעשה אח"כ באותו היום לאו ביטול הוא עיי"ש, אבל ר"מ ס"ל דמ"מ כיון שאחר הנתינת רשות עכ"פ לא החזיק שפיר מהני.

ובחי' הר"ן הוסיף תכלין מתוק בטעמא דר' יהודה ומשום דמאן דמבטל רשות הוא כדי למנוע איסורא הוא משא"כ הכא שהוציא קודם שנתן רשותו כלומר קודם ביטול ועבר איסור הרי גלי אדעתיה דלא איכפת לן על איסורא וא"כ אן סהדי דהביטול שעושה לאו ביטול גמור הוא, (ויעוי' בחו"א סי' כ"ד ס"ק ח' שהשיג מכאן על המשנ"צ סי' שפ"א ס"ק ג' שכ' דאם חזר וביטל מהני).

9. שערים מצויינים בהלכה

ברשותו אינו יכול לבטל עוד. והנה בהא
דכתבו התוס' דכפע"א אינו נעשה מומר, יש
אריכות בפוסקים, ושיטת הש"ך (יו"ד סי' ב
ס"ק יז) שגם בפע"א נעשה מומר, ויש
חילוקים בזה, והארכנו בזה במס' חולין (יד.
ד"ה השוחט בשבת) עי"ש. וע"ע מה
שכתבנו במס' יבמות (סא: ד"ה זונה) ובמס'
כתובות (לר. ד"ה השוחט).

וכתב במשל"מ (שגגות פ"ג ה"ז) אהא
דכתבו התוס' דלא מיקרי מומר לחלל
שבתות אלא "כשרגיל" לחלל שבתות, דרגיל
היינו בג' פעמים, עי"ש באריכות. וכן מפורש
בתוס' ר' אלחנן ובנמוק"י במס' ע"ז (כו.).
אבל הר"ן במס' נדרים (מו.) כתב בהדיא,
דכתרי זימני מיקרי רגיל. וכ"כ הש"ך (יו"ד
סי' דכו ס"ק יא). וכבר הארכנו בזה במס'
נדרים (שם ד"ה אי) ובמס' גיטין (מו: ד"ה
והוא) עי"ש. וע"י מה שכתבנו לעיל (סא:
ד"ה א"ל). וע"י במס' יומא (פז.) האומר
אחטא ואשוב אחטא ואשוב כו', וכדר"ה
דאמר כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה
נעשית לו כהיתר, והרי מזה דע"י ב' פעמים
נחתם הדבר. וע"י בהגהות מיימוני (עירובין
סופ"ב).

10. שו"ע אורח חיים - סימן שפה - דין צדוקי ומומר בעירוב:

(א) צדוקי הרי הוא כישראל ומבטל רשות, אבל עירוב אינו מועיל כיון שאינו מודה בעירוב:

(ב) כותי הרי הוא כשאר עמים, ואין לו תקנה אלא בשכירות:

(ג) ישראל מומר לעבודת אלילים או לחלל שבתות בפרהסיא, אפילו אינו מחללו אלא באיסור דרבנן, הרי
הוא כעכו"ם. ואם אינו מחלל אלא בצינעה, אפילו מחללו באיסור דאורייתא, הרי הוא כישראל ומבטל
רשות:

11. משנה ברורה סימן שפה

(ד) או לחלל שבתות בפרהסיא - דעון זה חמור כמו עובד עכו"ם שנעשה בזה מומר לכל התורה. (ו) ודוקא
שברגיל בעון זה אבל אם חילל שבת בחד זימנא בפרהסיא לא מיקרי מומר (ז) וי"א דאפילו בחד זימנא
מקרי מומר. ופרהסיא מקרי כשחילל בפני עשרה מישראל (ח) או שידע שיתפרסם ביניהם. ודע דכל זה כשהוא
עובר לתיאבון (ט) אבל להכעיס אפילו בשאר עבירות ואפילו שלא בפרהסיא דינו כעכו"ם:
(ה) הרי הוא כעכו"ם - ר"ל לענין זה שאינו מועיל שוב ביטול רשות אלא דוקא שכירות. ולענין שארי דברים
יש מן האחרונים שסוברין שאינו חשוב כמומר ע"י חילול שבת באיסור דרבנן ...

12. תוספות מסכת עירובין דף סט עמוד א

כאן במומר לחלל שבתות בפרהסיא - לפירוש הקונט' שהוציא במזיד דלעיל חשיב מומר אפי' במילי דרבנן
וכן משמע מדלא משני הא והא בפרהסיא הא בדאורייתא הא בדרבנן ותימה דהא סתם צדוקי אינו נזהר כלל
במילי דרבנן אפי' בפרהסיא וכותים נמי שהיו מבטלים ונותנים רשות קודם שגזרו עליהם ר' אמי ור' אסי בפ"ק דחולין (דף ו:)

הא סתם כותים אינם מאמינים בדברי חכמים ואפ"ל בפרהסיא ולא מזדהרי וי"ל שרגילים הם ליזהר לפי שיראים מחכמים כדאשכחן בנדה פרק בנות כותים (דף לג:) אע"פ שצדוקים אנו מתיראין אנו מפני הפרושים.

13. שערים מצויינים בהלכה

כאן במומר לחלל שבתות בפרהסיא. כתבו התוס', דלפרש"י לעיל דכשהוציא במזיד הוי מומר, א"כ חשיב מומר אפי' כשעבר על מילי דרבנן כו'. כוונת התוס' דכמה שהוציא לחצר שאינו מעורבת הוא איסור דרבנן. וכ"כ בהגהות מיימוני (עירובין סוף"ב). ועי' בפת"ש (י"ד סי' ב סק"ח) דדוקא לענין זה שאינו מועיל ביטול רשות, אלא צריך לשכור ממנו, לזה חשוב מומר לחלל שבתות הגם שאינו עובר רק איסור דרבנן, אבל מ"מ אין דינו כמו מומר ממש לכל התורה כולה, דהא קי"ל חשוד על איסור קל אינו חשוד על איסור חמור, עי' בשו"ע (י"ד סי' קיט). אבל עי' במפרשים (שם) דזהו דוקא כשידוע לו איזה קל ואיזה

חמור, אבל מי שאינו יודע, אין נפק"מ בין קל לחמור. וצ"ע עוד שהרי כתבו התוס' במס' שבת (סח: ד"ה אבל תינוק שנשבה) דאומר מותר שוגג הוא, ועי' בכה"ט (י"ד סי' ב ס"ק טו) ובדרכ"ת (סי' קסח) ובשמ"ב (ח"ב סי' עב סק"ו).

14. מהר"ץ חיות מסכת עירובין דף סט עמוד א

גילוי פנים אפיקורוס הוי בתמיה לא ידעתי מאי קושיא. אולי כוונת ברייתא גילוי פנים. היינו מגלה פנים בתורה שלא כהלכה דחשיב ליה במשנה דאבות ובסנהדרין פ' חלק. בין אלו דאין להם חלק לעולם הבא. והרמב"ם פ"ג מהל' תשובה חשיב ליה בכלל האפקורסין. ואולי דלשון גילוי פנים אינו במשמע מגלה פנים:

15. תורת חיים מסכת עירובין דף סט עמוד א

הוא דנפק בחומרתא דמדושא וכו'. וא"ת מאי קא משמע לן ש"ס בהך עובדא [1] ויש לומר דאתי לאשמעינן דאע"ג דנפיק ביה לר"א בפרהסיא לפני כל אדם ולא כסייה אלא לפני רבי יהודה נשיאה שהיה בוש לפני הנשיא א"ה מבטל רשות דכיון דכסייה מיהא לפני הנשיא מחלל שבת בצנעה קרינן ליה. [2] ועוד נראה דאשמעינן דאע"ג דמחלל שבת בהוצאה גופא אפילו הכי אם בטל רשות מותר להוציא על ידי בטולו ולא אמרינן דהוה ליה כמי שאינו מודה באיסור הוצאה ולא שרינן אלא כשמחלל את השבת במלתא אחריתי.

16. יד בנימין

שם בגמ', כיון דחזי לר' יהודה נשיאה כסיי' אמר כגון זה מבטל רשות לר"י, יש מהאחרונים מביאים ראי' מכאן דאפי' אם מחלל שבת בגלוי לפני אשה אנשים, כל שהוא מחזיש לפני אדם גדול וחשוב לא חשיב מחלל שבת בפרהסיא, וכן הביא במשנ"צ סי' שפ"ה ס"ק ו'.

ואולם צ"ע י"ד דוד" לא נראה לו כן דא"כ נחת דבריך לשיעורין אלא כל שהוא לפני עשרה הוי בפרהסיא.

17. תוספות מסכת עירובין דף סט עמוד א

... ור"ת מפרש דתרוייהו נפקי לרה"ר ר' יהודה נשיאה באצבעותיו וההוא גברא בקומצו ואם היה מותר לטלטל היה יכול להתקשט בו לרה"ר שתכשיט הוא ולא שייך למגזר באיש שליף ומחוי לכך לא הוצרך להביא ראיה אלא על הטלטול דלא חשיב כחתיכה של מתכת או של עץ דעלמא ומיהו קשה לר"י דזה היה יכול לדקדק מן מתני' דפ' במה אשה יוצאה (שבת דף נז.) דתנן בטבעת שאין עליה חותם לא תצא ואם יצאה אינה חייבת חטאת ש"מ דחשיב ראויות לתכשיט ועוד דלישנא דנפק לא משמע בקומצו.

18. יד בנימין- תוד"ה כיון

בא"ד ור"ת מפרש דתרוייהו נפקי לרה"ר ר' יהודה נשיאה באצבעותיו וההוא גברא בקומצו עכ"ל. [ר"ל ר' יהודה נשיאה נפק בחומתא דמדושא ע"י שהלביטו על אצבעו כדרך חכשיט, וההוא גברא בקומצו ר"ל שהחזיקו בידו כדרך הוצאה ואם לא הי' צוה איסור טלטול הי' יכול להתקשט בו גם לרה"ר כי רק באשה שייך למיגזר דלמא שליף ומחוי, אבל באיש אין דרך להורידו ולהראותו ולכן לא הוצרך רק להביא ראיה על הטלטול, (ויעוי' בריטב"א שהביא בשם ר"מ צעמין אחר).

19. ספר שם עולם חלק א - פרק א

[ואעתיק פה מה שכתבתי בספרי מחנה ישראל על הפסוק ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה' וגו', דלהכי קרא הכתוב שבת בשם אות להורות לנו על גודל ענינו, והוא דומה לאחד מבעלי המלאכה והמסחר שמצביע על ביתו מבחוץ איזו אות (שלט, בל"א שילט) שמצייין לפני הכל מלאכתו ומסחרו. והנה כל זמן שהאות ניצב על הבית מבחוץ, מורה לנו שהבעל מלאכה הזה הוא דר עדיין בדירה הזו, אף אם לפעמים נוסע לדרך על איזה ימים, מכל מקום עדיין לא עקר דירתו מהבית הזה מכל וכל. מה שאין כן כשניטל האות מבחוץ לקובעו במקום אחר, מוכח שהבעל מלאכה הזה כבר עקר דירתו מכל וכל מהבית הזה ואינו מצוי בו כלל:

כן הוא ממש בענין שבת, כי הוא אות המעיד שהשם יתברך ברא את העולם בששה ימים ונח ביום השביעי. והוא גם כן אות על איש ישראל הנושא את נס התפארת הזה על עצמו (רוצה לומר השומר שבת ומקיימו) שהוא מאמין בהקב"ה שהוא בורא העולם ומחדשו, וממילא הוא אדון על הכל ואנחנו מחוייבים לעשות רצונו בכל נפשינו ומאודינו כי הכל שלו. ועל ידי האמנתו בה' באמת הוא משרה בתוך לבבו קדושת ה', וכמו שכתוב כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם. ועל זה גם כן רמז הכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכם ממש וכמו שפירשו המפרשים. ועל כן אף אם אירע שעבר על איזה מן המצוות עם כל זה האות הזה ניצב להעיד על האיש הזה כי עדיין הוא דר בדירתו הראשונה, רוצה לומר שאיש ישראל הוא כמקודם שקדושת ה' בתוך לבבו. לא כן אם חס ושלום מחלל את השבת, בזה הוא מסלק האות מעל עצמו ומראה שבפנימיות לבבו כבר אינו דר איש ישראל המאמין בשם יתברך וכבר הוסר מקדש ה' מתוך לבבו, ועל כן אמרו חז"ל כל המחלל את השבת, כאילו כפר בכל התורה כלה]:

20. שערים מצויינים בהלכה

דף סט: ישראל מומר משמר שבתו בשוק מבטל רשות כו'. מבואר מלשון זה, דהעיקר הוא שלא יעבוד ע"ז ולא יחלל השבת בשוק, ואע"פ שהוא מומר לכה"ת [חוץ מב' דברים אלו] יכול לבטל רשותו, וכ"כ בהגהות אשר"י, וברמב"ם (עירובין

סופ"ב). וכן מבואר מברייתא דבסמוך דמחלק בין מומר לכל התורה ובין מומר לחלל שבת, אבל לקבל מהן קרבנות אין חילוק בזה. וצריך להבין למה בשאר עבירות אין חילוק בין פרהסיא לצנעא, ובחילול שבת יש נפק"מ דאפי' אנו יודעים שאינו שומר שבת בצנעא, כיון שהוא זהיר בפרהסיא דינו בזה כישראל שהוא יכול לבטל רשות. ונראה דבשבת כתיב (תשא לא-יג) "כי ארת הוא ביני וביניכם", ועוד כתיב (שם-יז) "ביני ובין בני ישראל ארת היא לעולם", ולשון ארת היינו שרואים וניכר, וכמש"כ (שמות ד-ל) "ויעש האותות לעיני העם", ולכן כל שחילל שבת בפרהסיא הרי קלקל הארת.

21. רבינו חננאל מסכת עירובין דף טט עמוד ב
כיון דביטל רשותו הוה ליה אכסנאי לגבייהו

22. יד בנימין

שם בגמ', כינר אומר לו רשותי קנוי לך וכו',
נ"ב אף דמסיק לקמן דף ע"א.
דביטול רשות הוא סילוק רשותא בעלמא ולא
מיקנא רשותא, מ"מ שיך נמי הלשון רשותי
קנוי לך לענין סילוק רשות ודו"ק.

23. יד בנימין

שם בגמ', נתנו לו רשותן (רשות חצרן) הוא
מותר (להוציא מביתו לחצר) והן
אסורין (אפי' מביתו לחצר) וניהוי אינהו לגבי
כי אורחין ואמאי אסורין, ומשני חמשה לגבי חד
לא הוי אורחין, פירש"י ולכך אסורין אפי' מביתו
לחצר דכיון דמשמשי חצר הו"ל כמיהדר ומשקל
רשותא והוי כחצרין מהביטול, וא"כ לפי"ז יוצא
ללאחר שהחזיק היחיד בהחצר מו שרי אפי' הם
להוציא לחצר.

ואולם צחי' הרשב"א ז"ל (הוצא צביאווה"ל סי'
ש"פ ד"ה שאין) כ' לפרש חז"ל: "דרבים
לגבי יחיד לא הוו אורחין ואפילו לאחר שהחזיק
הוא בחצר, דלא כמוציאין מרשות של יחיד לחצרו
של יחיד הם אלא כמוציאין מרשותו של אותו
יחיד לרשות המשותפת שלהן, ומיהו מסתברא
דאף שאסורין אינן אסורין עליו את החצר לאחר
שקדם והחזיק" וכו' עכ"ל. והנה מש"כ דאסורין

24. שערים מצויינים בהלכה

חד לגבי חמשה הוי אורח, חמשה לגבי חד לא הוי אורח. לשון זה "חד לגבי חמשה הוי אורח" מיותר, דהא כבר איתא לעיל דהוי אורח לגבייהו, ודי אם היה אומר דחמשה לגבי חד לא הוי אורח. ומזה מבואר כשיטת הרשב"א הובא במ"מ (עירובין פ"ב ה"ג) ובב"י (או"ח סי' שפד) דדוקא חד לגבי רבים הוי אורח, ולא חד לגבי חד, ולא רבים לגבי רבים, וכ"כ בשו"ע (סי' שפ ס"ד). אבל הריטב"א לעיל (סד.) כתב, דיחיד נעשה אורח אצל יחיד. וכביאור הלכה הביא שגם הפרישה והאבן העזר סוברים כן, ולכן נראה לו דבשעת הדחק יש לסמוך עליהם. ועי'

במשנ"ב (שם) בשם הח"א, דהא דאמרינן דחמשה לגבי חד לא הוי אורחים, אין הפירוש דאם באו אורחים ושוכחים אצל בעה"ב שאוסרים עליו, דהא דאמרינן דלא הוי אורחים היינו שבאמת החצר והבתים שלהם הוא, אלא שנסתלקו מרשותם כדי שיהא מותרים לטלטל, ולא בכה"ג שבאמת הם אורחים.

25. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף סט עמוד ב

קמ"ל כיון (דבעיתא צרי) [דבעידנא דבטיל כו']. שהרי הם עצמם היו אוסרין זה על זה כיון שלא עירבו לא הדר ומבטיל לגבי חבריה, פירש רש"י ז"ל דכיון דמעיקרא כשביטלו לא הוה להו שריותא שוב אינו יכול לבטל לחבירו זכות שנתנו לו אחרים, ויפה כיון דמשום טעמא דלא הוה להו שריותא מעיקרא (יכול לבטל) לא הוה לן למיסר, דא"כ בני חצר המבטלים זכותם לאחד מהם צריכין לבטל רשותם כולם בב"א, דאי בזה אחר זה נימא דכיון דלא הוה ליה שריותא בראשונים הרי אין ביטולו של אחרון כלום, אלא ודאי דטעמא נמי משום דאיהו לא מצי מקני לחבריה מאי דאקנו ליה, ושמעין נמי מלישנא דאמר דכל היכא דהו"ל שריותא מעיקרא יכול הוא לבטל לאחרים זכות שנתנו לו, הלכך אחד מבני חצר שנתנו לו חבריו רשותם יכול הוא לבטל אותו לבני חצר הסמוכה לה, וכן דקדק הרב ב"ר שניאור ז"ל.

26. משנה ברורה סימן שפ

(כב) לאחד שלא עירב - פי' שלא היו בחצר כ"א ג' אנשים ושום אחד מהן לא עירב ולהכי כשביטלו אותם השנים רשותם להשלישי נמצא שחצר של יחיד הוא וא"צ עירוב. ומבואר בב"י [יז] דאפילו לא ביטלו השנים בבת אחת אלא בזה אחר זה [יח] ג"כ מהני:

27. שער הציון סימן שפ

(יח) דאף דבשעה שביטל הראשון עדיין לא הותר, משום רשות של השני שלא נתבטל עדיין, מכל מקום לאחר שביטל השני גם רשותו, מועיל למפרע גם בטולו של ראשון:

28. שפת אמת מסכת עירובין דף סט עמוד ב

בגמ' קמ"ל כיון דבעידנא דבטל לא הוי לי' שריותא כו' לכאורה משמע דכל היכא דמהני הביטול כגון שניתוספו דיורין בשבת אחר הביטול שפיר מצי לבטל אח"כ זה הא' שביטלו לו אל הב' שבא בשבת דעיקר הטעם הואיל וביטול הראשון לא הועיל וחכמים לא תיקנו ביטול רשות אלא להתיר הטלטול וכיון דלא התיר הביטול לאו ביטול הוא וכ"מ מדברי הר"ר יהונתן שהוכיח מכאן דכל ביטול רבים ליחיד צריכין לבטל בפעם א' ולפ"ז הי' נ"מ גם איפכא בביטול לב' ומת א' מהן דג"כ לא יועיל ולקמן בסוגיא מוכח דפשיטא להגמ' דכה"ג מהני, ואולי מחלק הר"י בין מת דא"צ עוד ביטול בין אי צריכין עוד ביטולים אחרים ולהר"י בהא דאמרינן בסמוך למ"ד דצריך לבטל לכל א' נימא ג"כ דצריך לבטל להם בפ"א אך יש לחלק דכיון דביטול לבטל גם לאינך מודה הר"י מיהו רש"י לא פי' כן רק עיקר הטעם דאין בכוחו לבטל לאחרים כח הנמסר לו ולפ"ז אפי' בבא א' בשבת א"י לבטל אליו אבל סוף לשון רש"י דמסיק [דהא לא קני' נראה] משום דהביטול לא אהני משמע קצת דכה"ג דהי' מועיל הביטול שפיר מצי לאקנויי לאחריו ועי' בהריטב"א [מ"ש לדקדק מדברי רש"י דרבים המבטלים ליחיד יכולים לבטל אפי' בזה אחר זה דלא כהר"י הנ"ל וכמ"ש הבי"י (סי' ש"פ) וכ"נ מסתימת לשון השו"ע שם]:

1. ספר ערבי נחל - פרשת ויקרא

מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. ארז"ל ברפ"ק דחולין מן הבהמה להביא בני אדם שדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה חוץ מן המומר לנסך את היין ולחלל שבתות בפרהסיא משום דהוה ליה מומר לכל התורה כולה ע"ש. ויש לדקדק למה כינה בכאן הפושעי ישראל בשם בהמה לומר שדומין לבהמה, גם אומרו להביא ולא אמר לרבות:

ויובן עם מ"ש תחלה ע"ש האר"י ז"ל כי אותה בהמה שמקריבין אותו לקרבן נזדמן בה גלגול מאיש חוטא שחטא חטא כזה ממש שהקרבן בא עליה ולא עשה תשובה ונתגלגל בעונו בבהמה ומזמין ה' בהמה זו להקריב קרבן על אותו חטא ממש וע"י מה שזה המביא קרבן חוזר בתשובה על עונו נתעלו חלקי נשמתו של החוטא שהוא המתגלגל וחוזרין אל מקומן ע"ש באורך, וביארנו בזה דברי הפסוק שאמר אדם כי יקריב מכם קרבן, ר"ל כשיקריב חלקי נשמתו מעצמו מה שנפלו לקליפה בחטאו ויקרבם למקומם לקדושה ע"י הקרבן בצירוף התשובה אזי אני מבטיחך שגם מן הבהמה מן הבקר כו' תקריבו את קרבנכם, ר"ל קרבן כזה ממש תקריב מן הבהמה, דהיינו הקרבן הוא שגם חלקי נשמת איזה חוטא כזה שנפלו ונתגלגלו בבהמה יחזור ויתקרב למקומו, ע"ש בדברינו באורך. ונודע כי המתגלגל בבהמה הוא צער גדול שנעשה ממדבר בחינת חי והרי הוא דומה אז לבהמה, וע"ז באו רז"ל לפרש לשון מן הבהמה על הדרך שאמרנו ורמזו במתק לשונם להביא בני אדם שדומין לבהמה, ר"ל שתזכה עוד ע"י הקרבן להביא ולהחזיר אותן בני אדם שנתגלגלו בבהמה זו, מכאן אמרו חכמים מן המקרא הזה כי מקבלין קרבנות מפושעי ישראל, ר"ל כי הש"י מזמין שבקרבן יהיה גלגול פושעי ישראל ואמר 'מפושעי', מקצתו ולא כולו, כי חלקי נשמתו לבד נפלו שם ולא כולו כמ"ש אח"כ כדי שיחזרו בהן, ר"ל שיוחזרו חלקים אלו אל הכלל נשמה, והיינו שיחזרו בהן דייקא, וע"י מה יחזרו, לז"א בתשובה, ר"ל ע"י תשובה שיעשה זה המביא אצל הקרבן ועל ידו. ואמרו חוץ מן המומר כו' שזה שהוא מומר לכל התורה ממילא כלל נשמתו נפלה לגמרי בקליפה מזה לא יהיה הקרבן כי חוטא כזה לא יזכה לזה שיתגלגל בבהמה ושיזמין שתהיה אותה הבהמה קרבן והבן בכוונת רז"ל:

2. משנה ברורה הקדמה לחלק ג

וראה את חומר העוון שיש באיסור חילול שבת דהלא ידוע שיש כמה חלקי עונשים על העונות יש ענינים שכשהאדם עובר עליהן הוא רק איסור עשה בלבד חמור מזה העונות שיש עליהן איסור לאו חמור מזה העונות שיש עליהן מיתה בידי שמים חמור מזה העונות שיש עליהן עונש כרת חמור מזה אותן שיש עליהן מיתה בידי אדם והוא מיתה חנק למעלה מזה אותן שעונשן הוא הרג בסייף למעלה מזה אותן שמיתתן בשרפה למעלה מכולם אותן שמיתתן בסקילה כי היא החמורה שבמיתות ועל עון חילול שבת במזיד הלא מיתתו הוא בסקילה. ונוכל לראות עוד את חומר העוון שיש באיסור חילול שבת דהלא בכל העונות לבד מאיסור עבודת כוכבים קי"ל דאם הוא מומר ח"ו לאחד מהם אינו מומר לכל התורה ואלו באיסור שבת קי"ל בסימן שפ"ה ס"ג דאם הופקר אצלו איסור שבת ועובר עליו כמה פעמים בפרהסיא הוא מומר לכל התורה ודינו כעובד כוכבים ממש. ואם הוא דר עם ישראל ברשות אחד צריך לשכור ממנו הרשות כמו אם הוא דר עם העו"ג ואם שחט אף שאיש ישראל אחר עומד עליו ורואה ששחט כדין אפ"ה שחיתתו נבלה גמורה מטעם דהוא אינו בר זביחה כלל כדאיתא בפוסקים וטעם לכל זה הוא דהמחלל את השבת כופר במעשה בראשית כמו עובד כוכבים וע"כ גם עונש מחלל שבת הוא בסקילה כעובד כוכבים וכשהוא בלי התראה הוא עכ"פ בכרת מכל זה יוכל האדם לראות את גודל הענין של שבת וכן יש עוד כמה מאמרי חז"ל המפליגים מאד בעון חילול שבת. וז"ל הרמב"ם פ"ל מהלכות שבת, השבת ועבודת כוכבים כל אחת משתייהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה והשבת הוא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים ושניהם כעובדי כוכבים לכל דבריהם וכו' ע"ש. וגם צריך לדעת הרמ"ח מצות שבתורה שהטיל הש"י על האדם לזכורם ולשמרם הוא נגד הרמ"ח אברים שבאדם וכי היכי דבאברים נמצא אברים שונים יש שאין הנשמה תלויה בהם כמו היד והרגל וכדומה דאף אם יחסרו אף שההפסד הוא רב מאוד מאוד אעפ"כ נקרא רק בשם בעל מום ויש שע"י חסרונותיו אינו יכול להיות על פני תבל כגון שניתז ראשו או שנקרע סגור לבו ששם הוא מקור החיים כן הוא ג"כ בעניני מצות הש"י

שעליהן ג"כ כתיב אשר יעשה האדם וחי בהם ונאמר כי היא חייך ואורך ימך ועוד פסוקים הרבה כהנה המורים לנו כי עיקר חיי הנפש לעוה"ב תלוי בקיום התורה יש מצות שאפילו אם פשע האדם ועבר עליהם הוא נקרא לעוה"ב רק בשם בעל מום ... ויש ענינים שהם נגד הראש והלב שהם עיקר חיות נפש הקדושה כמו אמונה בד' ובתורתו וענין שמירת שבת דהוא ג"כ יסוד האמונה דאם יחסר לו ענינים ההם כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה וכשהוא חי בעוה"ז הוא חי רק בנפש הבהמית שלו ולא יהיה לו במה להקים בעת התחיה.

3. משך חכמה על במדבר פרק כה פסוק ה

הנצמדים לבעל פעור - במתניתא תנא כצמיד ע"י אשה ואילו ואתם הדבקים בד' אלדיכם דבוקים ממש (סנהדרין דף ס"ד). הענין, דתנן בגמ' ערובין ס"ט אדם מכם ולא כולכם פרט למומר כו' מן הבהמה להביא בני אדם הדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל. הענין, דתאווה יש לבהמה, כמו תאווה האכילה, תאווה המשגל, תאווה נעימות וכיו"ב, ואין זה מפעולות השכל אשר ניתן ממרומים, ולכן אמרו בריש סוטה (דף ג) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, והיא עשתה מעשה בהמה לכן קרבנה שעורים (שם יד במשנה). כי השכל לא יתאווה לענינים גשמיים, משא"כ עובד ע"ז ובעל דעות משובשות אשר זה אין מנפש המתאווה רק הוא דבוק בנפש, לכן ע"ז מצטרף למעשה (קדושין לט), כי הנפש המחשבה הוא אחד מסגולותיו, וכשנגמר במחשבתו הוא חקוק בו, משא"כ העבירות שמצד נפש המתאווה, שלא נגמרה תאותן עד שיצא אל הפעולה בכחות הבהמי אשר הם הפועלים, לכן במגדף כתיב עונה בה (במדבר טו, לא), שהעון דבוק בנפש ונחקק בו עצמו ולכן מקבלין קרבנות מפושעי ישראל, שסבת חטאיהם שדומין לבהמה, שהשכל אינו כובש את התאווה, והתאווה עושה את שלה כבהמה, שאין לה שכל להתגבר על התאווה, אבל מומר שעובד ע"ז, שזוה אינו בא מסבת נפש הבהמי, הוא משובש בשכלו והוא אדם מוטעה נתמעט מקרבנות. שאינו אדם ככם, שחלק האדם, הוא הנפש, אינו דומה לנפש הישראל, אולם בבעל פעור הלא הע"ז היה מן התגברות התאווה, שנכנס לקובה (סנהדרין קו) וילדה משקה אותו יין ואומרת השמיעי לי והיא נוטלת ואומרת פעור עצמך, א"כ היה זה מפעולות התאווה, אבל לא שבוש בשכל, לכן עמד פנחס (שם פב): ויפלל על אלה יפלו כ"ד אלף מישראל, שהמשובש בנפשו הלא עונו בנפשו, ונכרת נפשו מקהל ישראל, אבל כאן שהנשיא שבהן הוא לא יכול לשלוט ביצרו, ומתגברות התאווה באה הע"ז, א"כ המה מישראל, וע"ז יפלו כו', לזה אמר הנצמדים כצמיד ע"י אשה, שהוא רק להרבות החן בעיני בעלה, וכמוש"א (שה"ש רבה א-כה) אין אשה מתקשטת אלא לבעלה, כן היה רק מתגברות התאווה, אבל ואתם הדבקים דבוקים מצד השכל, כי השכל גובר על התאווה, ומי אסור בתאווה כנפש הישראלי סוגה בשושנים (ע' סנהדרין לז), לכן קבר משה מכפר על עון פעור, כמו שאמרו סוף פ"ק דסוטה, משום שמי שהוא כמשה אשר התגבר שכלו עד כי בטלו כחותיו המתאווים ופירש מאשה (שבת פז). ודו"ק.